

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE



PROVOZNE EKONOMICKÁ FAKULTA

Obor: Veřejná správa a regionální rozvoj

Katedra humanitních věd

Název tématu bakalářské práce

Drobné církevní stavby – součást kulturní krajiny Liberecka

Autor práce: Semiánová Nikol

Vedoucí práce: PhDr. Polišenský Miroslav, CSc.

© 2008

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma Drobné církevní památky – kulturní součástí krajiny Liberecka vypracovala samostatně a použila jsem jen pramenů, které cituji a uvádím v příložené bibliografii.

V Libčicích nad Vltavou dne: 23.4.2008

.....

Poděkování:

Za laskavý přístup, trpělivost a cenné rady, které mi po celou dobu PhDr.
Polišenský Miroslav, CSc., při zpracování mé bakalářské práce poskytoval.

Velmi ráda bych také vyjádřila své díky Tomáši Hájkovi a Jaroslavu Hráchovi, kteří
mi poskytli velmi cenné rady a zkušenosti v oboru při plnění mé bakalářské praxe.

Tato bakalářská práce je tištěna na ekologicky šetrný (recyklovaný) papír

**Drobné církevní památky –
součástí kulturní krajiny
Liberecka**

I. Literární rešerše

1. SOUHRN

Tématem této bakalářské práce jsou Drobné církevní, neboli sakrální stavby – součástí kulturní krajiny Liberecka. Tato studie mapuje drobné stavby na části Liberecka, které také v úvodu autorka práce specifikuje. Na samém počátku práce jsou uvedena klíčová slova.

Dále se v této práci dočteme, jak zapadají památky do krajiny, jaké je jejich rozdělení, kde přesně se nacházejí a jaký je jejich technický stav atd. V praktické části této práce poukazují na konkrétní studované objekty. Velmi důležitou otázkou, kterou se bude tato práce zabývat je:

Jakým způsobem a hlavně s jakým důvodem a úmyslem se lidé žijící v současnosti na venkově a v rámci menších sídel na Liberecku, starají o drobné památky, a jestli se o ně vůbec starají?

Klíčová slova: Drobné církevní památky, kamenné kříže, památky Severních Čech.

Summary: The topic of this Bachelor's work is Minor religions buildings as part of Liberec region cultural scenery. This study maps out small constructions of Liberec region, which are specified in the opening part of this work.

The very beginning of this survey belongs to key words.

In next part you can read about monuments fitting into scenery, their distribution, exact locations, technical situation, etc.

In practical section I point out particular examined objects.

The key question of this survey is: How do people in present villages and smaller settlements of Liberec region care about small historical monuments and weather they care at all.

Key words: Minor religions buildings, stone crosses, minor monuments of Northern Bohemia

Keywords: Minor religion buildings, stone 's krucifixs, minor historical monuments of noorthern Bohemia

OBSAH

I.	Literární rešerše	2
1.	Souhrn	2
2.	Úvod	7
3.	Cíl a metodika práce	9
4.	Vymezení libereckého kraje – geomorfologie	11
4.1.	<i>Příroda</i>	11
5.	Definice drobných památek	11
5.1.	Právní hledisko	12
5.2.	Hledisko technické	13
5.3.	Ekonomické hledisko	13
6.	Motivace obnov památek v Libereckém kraji -	14
	čím jsou drobné památky pro současného člověka	14
7.	Funkce drobných památek v minulosti a dnes	16
8.	Rozdělení drobných církevních staveb	16
8.1.1.	Kapličky	17
8.1.2.	Boží muka – Marterl	18
8.1.3.	Zvoničky	19
8.1.4.	Smírčí kříže	19
8.1.5.	Mariánské sloupy (Sloupy Panny Marie)	20
II.	Terénní výzkum	21
1.	Konkretizace cílů	21
1.1.	<i>Specifikace dat</i>	22
2.	Města	23
2.1.	<i>Jílové u Držkova</i>	23
2.1.1.	Velký kříž	23

2.1.2.	Křížek u silnice	23
2.1.3.	Kříž v poli	24
2.1.4.	Kaplička Na rozcestí	25
2.2.	Horská Kamenice	25
2.2.1.	Pana Marie Bozkovská	25
2.3.	Jesenný.....	26
2.3.1.	Opravená kaplička.....	26
2.3.2.	Stará kaplička	26
2.3.3.	Nová kaplička	27
2.3.4.	Pískovcový kříž	27
2.3.5.	Kříž uprostřed lesa	27
2.4.	Roztoky u Semil.....	27
2.4.1.	Mariánský sloup	27
2.5.	Malá Skála	28
2.5.1.	Reliéfový kříž tesaný do skály	28
2.5.2.	Reliéfový kříž	28
2.5.3.	Kaple Sv. Vavřince	28
2.5.4.	Křížek.....	29
2.6.	Jirkov	29
2.6.1.	Boží muka	29
2.6.2.	Zvonička	29
2.7.	Držkov	30
2.7.1.	U svatého Jána	30
2.7.2.	Soukromý kříž.....	30
2.7.3.	Socha Anděla strážce	30
2.7.4.	Centrální hřbitovní kříž.....	30
2.8.	Zásada	31
2.8.1.	Sv. Jan Nepomucký	31
2.9.	Železný Brod.....	31

2.9.1.	Zvonice	31
2.9.2.	Smírčí kříž.....	32
2.9.3.	Tři sochy Na Starém Bělišti.....	33
2.10.	Bozkov	33
2.10.1.	Kříž.....	33
2.10.2.	KŘÍŽ	34
2.10.3.	KŘÍŽ	34
2.11.	Líšný	34
2.11.1.	KŘÍŽ	34
2.12.	Loužnice	35
2.12.1.	Zvonička	35
2.12.2.	Křížek.....	35
III.	Diskuze	36
3.	Závěr k terénním výzkumům	37
9.	Závěr.....	38
	Seznam použité literatury	40
	Seznam použitých internetových stránek.....	41
	Přílohy	42
	Návrh trasy.....	69

2. ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá drobnými církevními památkami v Libereckém kraji hlavně v okolí menších měst, zaměřím se především na oblast Českého Ráje, ta je autorce nejbližší. Autorka se soustředí převážně na architekturu, nynější technický stav památek a pokusí se, tam kde to bude možné, zjistit důvody vzniku jednotlivých drobných památek, tím se dostane i k důvodu specifického zasazení památek v krajině.

Aby byla práce co nejpřehlednější, autorka ji celou jasně a logicky strukturuje.

Pokusí se představit jak objekty zanesené v mapách, tak i ty zapomenuté, neznámé či opomíjené.

Téma této bakalářské práce bylo vybráno, neboť již před dvěma lety autorka spolupracovala s lidmi zajímavými se o tuto problematiku v rámci své brigády a bakalářské praxe. Již dlouhá léta autorku přitahují osamocené kapličky, křížky, boží muka a ostatní objekty vsazené, jako by náhodou, do naší krajiny. Bez těchto staveb si nedokáže naší vlast ani představit.

Vymezené území jsem si vybrala z čistě osobních důvodů. Liberecko, speciálně oblast Albrechtic nad Jizerou navštěvuji převážně v zimním období každoročně již od svého útlého věku, to je důvod, proč si autorka tento region vybrala. Dalším důvodem, který autorce pomohl při výběru oblasti, jíž bude mapovat, se stal i fakt, že několik z autorčiných příbuzných zde žije a autorka zde má své rodové kořeny.

Již od počátku autorka věděla, že práce na toto téma nebude jednoduchá, zvláště pak část praktická, jelikož dle předchozího autorčina pozorování se jeví oblast severních Čech na Drobné církevní i jiné stavbičky spíše chudá oproti

například jižním Čechám. Při svých předešlých cestách autorka v těchto malebných horách nepotkala skoro žádné zmiňované objekty, proto je velice zajímavé pozorovat, jaký náhled na problematiku mají obyvatelé žijící na území.

3. CÍL A METODIKA PRÁCE

V první řadě budou čtenáři bakalářské práce seznámeni s územím, jež je předmětem zkoumání. Toto území autorka vymezí geograficky. Zmíní zasahující regiony, ale nadále bude pracovat s Libereckem jako s celkem. Při specifikaci území bude autorka vycházet ze statistických dokumentů mapujících Liberecko. Dále použije i odbornou literaturu.

Základem správného pochopení celého tématu, je vyznat se v samotném pojmu Drobné církevní stavby a proto jej autorka nadefinuje v rozsahu odpovídajícímu potřebám této práce. Zaměří se na definice kapliček, smírčích křížů, božích muk apod. Zde autorka použije odbornou literaturu popisující historii, architekturu a výskyt památek v Severních Čechách. První část této práce bude inspirována studiem související literatury.

V druhé části práce budou zmapovány objekty vyskytující se na území, které upoutaly autorčinu pozornost. Tyto objekty budou podrobněji popsány a vyobrazeny na fotografiích pořízených při terénních výzkumech, které autorka v oblasti provedla. Fotodokumentace bude sloužit i jako důkaz skutečného popsaného stavu památky, dále bude fotodokumentace napovídat případným návštěvníkům, kde památku najdou.

Vypsané objekty budou strukturovány do přehledného seznamu. V tomto seznamu budou řazeny podle místa výskytu a trasy tak jak je autorka postupně v krajině hledala, nacházela a objevovala jejich krásu. Doufám, že v konečném důsledku bude tato část práce působit jako informační pramen pro osoby, které se o drobné církevní památky zajímají, či je touží navštívit a něco se o nich dozvědět.

V neposlední řadě bude uvedena mapa s vyznačením navštívených a zmapovaných objektů.

Prioritním cílem autorčiny bakalářské práce je zmapovat drobné církevní objekty exteriérové architektury v Severních Čechách a napomocť tak ke vzniku pokud možno uceleného soupisu, který doposud v oficiálním znění není publikován ani vytvořen. Pokud nebudeme za oficiální seznam považovat knihy, v nichž je uvedena většina památek a však zdaleka ne všechny a zdaleka ne z celého území Liberecka. Nutné, je také přihlédnout k faktu, že již existující soupisy byly většinou tvořeny za časů minulých a dnešní stav památek, jejich rozmístění a výskyt se dnes v některých případech hodně odlišují. Proto se autorka snaží vytvořit soupis, jež by bylo možné použít v budoucnu po drobných odborných úpravách, jako část případného oficiálního soupisu.

Dále autorka doufá, že tato práce může inspirovat ke zvýšení návštěvnosti Severních Čech nejen v zimním období, kdy je tato oblast navštěvována převážně ze sportovně rekreačních důvodů, ale i v jiných ročních obdobích kdy návštěvníci poznají i jinou stránku a část z historie Liberecka.

Jako malou odbočku od tématu autorka uvádí v praktické části práce i několik pomníků a památníků, které autorka na svých cestách potkala. I tyto pomníky vypovídají svůj příběh a příběh krajiny, do níž jsou zasazeny. A proto i když nepatří do skupiny Drobných církevních památek, jsou uvedeny v tomto soupisu, který se tak stává ucelenějším a bohatším. Na základě takto uceleného soupisu si čtenář může vytvořit hodnotnější představu o kraji na těchto stránkách popisovaném.

Po druhé návštěvě Liberecka se autorka nečekaně rozhodla zařadit do této práce i objekty postižené vandalismem.

4. VYMEZENÍ LIBERECKÉHO KRAJE – GEOMORFOLOGIE

Liberecký kraj leží na severu Čech. Svou rozlohou je to kraj velice malý cca 3 163km² tvoří tak pouze 4% celkové rozlohy České Republiky. Celá oblast je převážně horského krajinného rázu a téměř polovinu tohoto kraje tvoří lesy. Dominantou Libereckého kraje je východní část Lužických hor, Jizerské hory a západní Krkonoše se svým podhůřím. Další dominantou jsou kužele Ralské pahorkatiny na jihozápadě. Liberecký kraj hraničí s Německem a Polskem.

Liberecký kraj můžeme také definovat z hlediska regionů.

Do tohoto území zasahují čtyři turistické oblasti nesoucí jednotný název Turistický Region Český Sever. Jedná se o oblasti Máchův kraj, Lužické hory a Ještědský hřbet, Frýdlantsko a Jizerské hory. Dalším spadajícím regionem je Český Ráj. Pro tuto práci tím nejdůležitějším regionem Český Ráj. Na tento region se autorka zaměřila nejvíce a snažila se ho prozkoumat do hloubky.

4.1. PŘÍRODA

Liberecko je protkáno množstvím národních parků, chráněných krajinných oblastí, rezervací a přírodních památek. Celý Liberecký kraj oplývá značným přírodním bohatstvím. Jeho převážná část je pokryta lesy.

Dominantním materiálem tohoto kraje je žula a pískovec, proto byl použit na většinu místních uměleckých, církevních i jiných objektů.

5. DEFINICE DROBNÝCH PAMÁTEK

Definice drobných památek nejsou dány zákonem a netvoří žádnou skupinu. Podle vyhlášek známe pouze pojem drobná exteriérová architektura. Fenomén drobných

památek je omezen pouze na pár zemí v Evropě. Těmito zeměmi jsou Slovensko, Rakousko, Španělsko, Francie, Německo a samozřejmě Česká Republika. Ta patří mezi krajiny s nejbohatším výskytem drobných církevních krajinných památek vůbec.

Drobné krajinné stavby nacházíme převážně ve střední Evropě. Tato část Evropy je převážně pod vlivem katolické víry. (T. Hájek 2001)

Drobné církevní objekty můžeme definovat ze tří různých hledisek.

5.1. PRÁVNÍ HLEDISKO

Pojem, který ovšem České zákony znají a definují je „Kulturní památka“. V minulých letech se používal ekvivalent tohoto označení „státní památka“. (ČNR č.425/1990 Sb. Zákon o státní památkové péči; § 2)

O tom zda bude, či nebude, památka označena tímto ochranným značením rozhoduje památkový úřad a jeho odborníci.

Pokud je objekt označen tímto znamením zajišťuje mu to jistou, poměrně velkou dávku ochrany. Památky s tímto označením nemohou být rekonstruovány bez souhlasu a odborného vedení památkového úřadu. S těmito památkami nesmí být bez souhlasu ani jinak nakládáno. Nesmějí být přemístovány apod. Pokud stojí objekt na soukromém pozemku, je vlastník toho pozemku povinen pečovat o památku a investovat její opravy. Ty musí probíhat dle postupů níže uvedených. Bohužel v současném zákonném ustanovení nejsou stanoveny postihy za nedostatečnou péči vlastníka o památku. Proto je stát při vymáhání adekvátní péče o objekty prakticky bezmocný. To je důvod, proč najdeme v krajině mnoho zchátralých objektů, drobných i větších. Neplní-li vlastník své povinnosti týkající se ochrany památky, pak může obecní úřad vydat opatření, které je vlastník povinen vykonat. (ČNR č. 425/1990 Sb. Zákon o státní památkové péči; § 10)

Smutným příkladem jmenujme například Město Železný Brod, kde je mnoho památných domů kamenných, hrázděných i v soukromém vlastnictví. Město pouze přihlíží jejich chátrání.

Běžnou praxí, s níž se dnes můžeme setkat, je odprodej pozemku obci či městu. Tyto odprodeje jsou závislé na vůli a zájmu zúčastněných stran, stejně tak jako na finanční situaci obce.

5.2. HLEDISKO TECHNICKÉ

Při případné rekonstrukci musí být veškeré postupy a materiály schváleny památkovým úřadem a na celý proces obnovy je bedlivě dohlíženo. Při obnově těchto objektů se používají pouze metody identické s postupem při výstavbě objektu i s použitím stejných materiálů, případně jejich chemického složení. Nakládání s takovými objekty bývá velice finančně náročné a technicky velice složité. Prakticky stejné postupy rozeznáváme při vytváření replik, zničených, odcizených či jinak znehodnocených objektů. Replika musí být naprosto identická ve tvarech, rozměrech, materiálech a technologických postupech její výroby. V případě neexistující dokumentace či nedostatku informací o znovu vytvářeném objektu nemůže být replika zhotovena.

Památek nenesoucích ochrannou známku je ovšem většina, alespoň ve sledované oblasti vytyčené pro tuto práci. Tyto památky bývají většinou opravovány bez jakéhokoliv odborného doporučení. Ne vždy tato oprava dané památce pomůže.

5.3. EKONOMICKÉ HLEDISKO

Finanční částky vynaložené či potřebné pro opravy objektů není možno jednoznačně kvantifikovat. Do rozpočtu oprav zasahuje mnoho aspektů. Mezi hlavní aspekty pak řadíme velikost, typ a stáří dané památky, technologické

postupy používané při její rekonstrukci a v neposlední řadě výše uvedené zařazení mezi kulturní památky. Je-li objekt kulturní památkou, finance vynaložené na jeho údržbu se většinou zmnohonásobí.

Veškeré náklady spojené s rekonstrukcí, údržbou hradí vlastník. (ČNR č.425/1990 Sb. Zákon o státní památkové péči; § 9)

6. MOTIVACE OBNOV PAMÁTEK V LIBERECKÉM KRAJI -

ČÍM JSOU DROBNÉ PAMÁTKY PRO SOUČASNÉHO ČLOVĚKA

Výrazný vliv katolicizmu, má za následek vznik velkého množství památek. Tento jev můžeme pozorovat převážně v Jižních Čechách.

Oproti katolické víře a jejímu vlivu na vznik drobných památek v krajině můžeme pomyslně postavit saský protestantismus. Jeho vliv na výstavbu drobných památek je opačný. To znamená, že na územích na kterých převažoval vliv tohoto kultu, nalezneme pouze minimální množství drobných exteriérových architektur církevního charakteru. Což vychází z povahy protestantismu. Ten vyjadřuje odpor, bojuje proti zdobnosti a takzvané zbožné nádheře. Vliv protestantismu můžeme pozorovat například v západních Čechách.

Výše zmíněné údaje se vztahují k Drobné architektuře, jež má církevní podtext. Pokud budeme mluvit o Drobné architektuře zahrnující například sochy, kašny apod. pak je tvrzení, o chudosti kraje na architekturu milné. Severní Čechy jsou krajinou oplývající pískovcem a ten je jedním z nejděčnějších kamenických materiálů. Pokud zmíníme sochařské práce, je nemožné nezmínit se i o sochařích.

Symbolem vývoje sochařství v Čechách je významná sochařská rodina Suchardů. Takto sochařská rodina se stala významnou pro rozmach sochařství v Severních Čechách.

Kulturní krajina je plná odkazů na hospodářské a kulturní aktivity minulosti. Nacházíme zde odkazy z prehistorie (menhiry), objevujeme i různé odkazy historické zemědělské činnosti.

V České Republice jsou velmi zásadní drobné architektonické stavby v krajině, jejichž vznik datujeme kolem 12. století našeho letopočtu a další stále vznikají dodnes.

Největší rozmach plastického bohatství zaznamenáváme v severočeské krajině v 18. a 19. století.

Drobné církevní památky jsou v těsné vazbě na původní obyvatelstvo.

Oblast Liberecka je mimořádně specifická. Od počátku byla převážně německy osídlená.

V severních Čechách je ovšem tento fenomén porušen. Došlo zde k radikálnímu historickému přerývu, kdy bylo původní obyvatelstvo odsunuto a oblast byla osídlena jinými obyvateli s odlišnou kulturou, zvyklostmi apod. Tak vznikají bezprizorní památky neboli památky, na něž nemá stávající obyvatelstvo žádnou rodovou ani jinou vazbu. Oblast tak byla dosídlena Čechy, Maďary a Slováky atd.

Z výše uvedených faktů vyplývá, že opravují-li obyvatelé tyto drobné památky, musejí mít zajisté jiné důvody, nežli obyvatelé s rodinnou vazbou na kulturní dědictví. Většina památek byla německého původu, a proto byly často zlikvidovány, jak tomu bylo například na Panském Hřbitůvku v obci Malá Skála.

Můžeme se zde sejt i s takovými případy, kdy obyvatele svého činu později litovali a došlo k pozdějším, většinou velice nákladným, opravám.

V Severních Čechách je hojný výskyt křížků, kapliček a soch vyobrazujících svaté. Mariánských sloupů či smírčích křížů zde najdeme menší množství.

7. FUNKCE DROBNÝCH PAMÁTEK V MINULOSTI A DNES

Památky vznikající v minulosti měly převážně liturgickou či orientační funkci. V závislosti na jejich funkci a příčině vzniku rozeznáváme různé druhy drobných památek (boží muka, křížky apod.). Dle výčtu a charakteristiky níže uvedené.

V dnešní době mají tyto památky funkci liturgickou či orientační minimální.

To navozuje otázku, z jakého důvodu se obyvatele v dnešní době o památky starají. Převážně je to starost o osobní dědictví, které se váže k regionu či obcím a lidem žijícím kolem nich. Můžeme zde rozpoznat i osobní vazby v podobě vzpomínek či rodinných a rodových vazeb.

8. ROZDĚLENÍ DROBNÝCH CÍRKEVNÍCH STAVEB

Pojem jako takový, drobné církevní památky nebyl nikde přesně vymezen a neexistuje žádný oficiální soupis těchto památek (jak bylo výše řečeno). Pro potřebu této bakalářské práce vymezím jako drobné sakrální stavby:

Kříže rekatolizační

Kříže polní

Kříže kamenné

Sochy v krajině

Smírčí kameny

Zvoničky

Otevřené kaple

Svaté obrázky nad studánkami

8.1.1. KAPLIČKY

Bývají to malé sakrální stavby, zasvěcené Bohu, Panně Marii a Světcům. V české krajině lze nalézt i kapličky, které jsou vystavěny ve znamení určitého světce.

Kapličky jsou nedílnou součástí českého venkova. Ve vesničkách sloužily jako náhrada kostela k pobožnosti místních obyvatel.

Tyto kapličky se staly většinou poutními místy. Byly vystavěny na místech údajného výskytu různých zázraků, či na místě kde prýštil pramen. Což mělo čistě praktický důvod. Pramen využívali poutníci, kteří se zastavili k modlitbě u kapličky a občerstvili se.

Kapličky bývaly vystavěny jak chudými venkovskými zedníky, tak i známými architekty té doby. Nalezneme i kapličky s úplně odlišnou architekturou, tyto jsou vystavěny ve skále.

Kaplička neurčuje ráz místní krajiny, spíš Českou krajinu jemně doplňuje. Kaplička nemá významnou krajino tvornou funkci.

Větší část kapliček byla vystavěna v období baroka po třicetileté válce. Za dob Josefa II. byly kapličky odsvěceny, rozbity či ponechány svému osudu chátrání. Některé z nich byly zrekonstruovány v období romantismu.

Některé kapličky tvoří pospolu křížovou cestu. Nejčastěji bývá těchto kapliček čtrnáct, někdy je biblický příběh vyobrazen více obsáhle či podrobněji ve více kapličkách. (T. Hájek, 2001)

8.1.2. BOŽÍ MUKA – MARTERL

Mívají tvar sloupu nebo pilíře často zakrytého malou stříškou na vrcholu může být i malý křížek. Ve vrchní části můžeme většinou pozorovat výjev z umučení Ježíše Krista.

Byla umístována na rozcestích, vršcích či místech posledního spočinutí člověka. Stavěla se k upomenutí dobrých i zlých událostí, jako poděkování odvrácení zlé události či jako pokání za hříchy. Jedním z dalších účelů, proč byla Boží muka stavěna, bylo vymezit hranice panství či pozemků, jako orientační bod v krajině a k donucení poutníků a kolem jdoucích k zastavení a krátkému zamyšlení nad smyslem života. (I. Bukačová, 2001)

A však pravý význam výstavby Božích muk není dosud zcela jistě určen. Výše vyjmenované příčiny jejich výstavby jsou jen směsicí názorů různých znalců. Jejich pravý význam bude pravděpodobně odkryt až po důkladném zkoumání archeologů.

Boží muka byla počátkem veškerých pozdějších zvyků obohacovat krajinu památkami nejrůznějšího poslání a charakteru.

Nejvíce božích muk se zachovalo v okolí Chomutova nebo například v krajině Českolipska a Jilemnice.

Boží muka byla často vystavěna podél cest, které vedly na popraviště. Odsouzený se po cestě na popraviště modlil spolu s knězem.

Zajímavostí je, že zbytky popraviště jsou dodnes dochovány v Železném Brodě. Tyto zbytky kamenné podezdívky, do které jsou vyryty kříže jsou jediným, částečně dochovaným popravištěm v severních Čechách.

Boží muka se od sebe liší svým tvarem a vzhledem vrchní kaplice či kříže. Tyto odlišnosti rozeznáváme většinou podle kraje, v němž se Boží muka vyskytují.

Většina Božích muk vyskytujících se v Severních Čechách je vytesaná z pískovce. Výše v horách se objevují i kombinace různých jiných materiálů. Nejčastěji je to kombinace žuly a již zmíněného pískovce. (J. Scheybal, J. Scheybalov; 1982)

8.1.3. ZVONIČKY

Jedná se o solitérní stavby, sloužící k zavěšení zvonu. Zvonička není funkčně spjata s kostelem na rozdíl od zvonice. Zvonička je samostatným objektem, jen výjimečně může funkčně souviset s kaplí. Zvonička stává ve vesničkách či obcích, v nichž není kaple ani kostel.

Popudem k mohutné výstavbě byl především ohňový patent Marie Terezie, vydaný 21. srpna roku 1751.

Typy zvoniček se liší podle kraje a především podle finančních možností vrchnosti, která nechávala zvoničky vystavět.

8.1.4. SMÍRČÍ KŘÍŽE

Někdy nazývané kříže cyrilometodějské. Nejedná se však o památky vystavěné k připomenutí cyrilometodějských misí. Tyto kříže patří k nejstarším skulpturám v Evropě.

Kříže byly stavěny k upomenutí neštěstí, většinou vraždy. Často nalézáme na kříži nápis vypovídající o skutku, jenž se na místě udál a o tom jak byl pachatel potrestán. Z toho poté odvozujeme název smírčí kříž. (kolektiv autorů, 1997)

Setkáváme se i s názorem, že tyto kříže byly používány jako značení a rozdělení jistého území. Tato domněnka se ukázala jako mylná. Pokud takto byl některý kříž použit, bylo tak učiněno až v dobách pozdějších. I mezi smírčími kříži nalézáme mnoho rozdílných tvarů a detailů.

Tyto kříže působí od dávných dob velmi mysticky. Bývají opředeny spoustou pověstí o zjeveních i důvodech jejich vzniku. (J. Scheybal, J. Scheybalov; 1982)

8.1.5. MARIÁNSKÉ SLOUPY (SLOUPY PANNY MARIE)

Jedná se o sloup s křesťanskou tematikou. Někdy spolu se sloupy Nejsvětější trojice označován jako morové. Rozmach stavby těchto sloupů zaznamenáváme převážně v 17. a 18. století.

Mariánské sloupy se vystavovaly ke slávě Panny Marie, velice často jako díkuvzdání za ukončení morové rány či jiné počiny pomoci.

I Mariánské sloupy prošly jistým vývojem a změnami značící dobu či kult vyznávání své doby. Proto nalézáme sloupy, jejichž vrchol je zdoben souškou Panny Marie vyrobenou z různých materiálů, bronzu či pískovce. Stejně jako nalezneme sloupy různých velikostí. Na severu České Republiky jsou sloupy malé v rozmezí zhruba dvou až čtyř metrů výšky. Jejich vrchní zdobení, typická soška Panny Marie, je zhotovena z pískovce. (J. Scheybal, J. Scheybalov; 1982)

II. Terénní výzkum

1. KONKRETIZACE CÍLŮ

V literární rešerši patřící k této práci autorka stanovila jako hlavní cíle zvýšení zájmu o danou oblast a vytvoření soupisu Drobných církevních památek v Libereckém kraji.

Touto prací chce autorka představit jednotlivé Drobné církevních objekty nalézající se v Turistickém regionu Český Sever v oblasti na pomezí Českého ráje. Objekty jsou rozděleny dle výskytu, neboli dle města kde se nacházejí. Díky tomuto členění autorka prezentuje každou obec zvlášť. Tato práce pak může sloužit k prezentaci těchto obcí a upoutáním zájmu o ně.

Vytvoření seznamu je součástí cílu prvního, uvedeného výše. Autorka neusiluje o pouhé sepsání drobných objektů, ale tyto objekty dále popisuje z několika hledisek výše zmíněných již v literární rešerši této práce. Jsou to hlediska historická, ekonomická, majetkově právní a technický stav objektu.

Cílem je vytvoření jistého průvodce, který přiblíží zájemci nejen kraj a místo výskytu objektu, ale i objekt samotný popíše z co nejkompaktnějšího hlediska. Záměrně však neuvádí v souvislosti s touto prací pojem turistický průvodce. Cílem této práce není, aby sloužila pouze pro účely turistiky, nýbrž všem, kteří mají zájem o Drobné církevní objekty.

Nejdříve uvádí autorka přehledně zpracovanou tabulku popisovaných a zjištěných objektů:

1.1. SPECIFIKACE DAT

	Křížky	Kapličky	Zvoničky	Boží muka	Mariánské sloupy	Sochy
Výskyt objektů na území	15	6	3	1	1	5
Z toho zničeno	2	1	1	0	0	1
Na soukromém pozemku	2	0	0	0	0	0

2. MĚSTA

2.1. JÍLOVÉ U DRŽKOVA

Velmi bohatou vesnicí na různé drobné památky je Jílové u Držkova. Při kraje vesnice je menší hřbitov a v jeho blízkosti najdeme u silnice malý železný křížek se stříškou.

Tento křížek je bez jakýchkoliv nápisů či popisů (příloha č. 2.1.1.a.)

2.1.1. VELKÝ KŘÍŽ

V centru vesnice se nalézá, trochu podivně situován, nádherný velký kříž.

Kříž je postaven těsně u plotu možná spíše naopak, že plot je postaven těsně u kříže. V každém případě stojí tento krásný monument na soukromém pozemku čísla popisného 48, což trochu ubírá jeho kráse a hlavně majestátnosti.

Kříž je v dobrém technickém stavu i tak však působí jako by byl majitelům pozemku spíše na obtíž, než aby působil jako neobvyklá okrasa a chlouba zahrady.

Rozhodně se nezdá, že by majitele interesovala jakákoliv investice do opravy či běžné údržby tohoto kříže.

Poslední opravy byly provedeny majiteli tohoto pozemku roku 1868 a později roku 1934 majitelem panem Františkem Junanem.

2.1.2. KŘÍŽEK U SILNICE

O mnoho menší kříž se nachází několik desítek metrů za hřbitovními zdmi, u hlavní cesty protínající obec.

Tento kříž je velice malý. I zde je použitý materiál pískovcový podstavec, samotný kříž je litinový, natřený černou a stříbrnou barvou.

V této vesnici se také nalézá památný sloup se jmény válečných obětí první světové války.

Tento příklad tady autorka uvádí pouze jako jednoho zástupce z mnoha, k dokreslení informací a pro celkovou představu o výskytu různých památek v severních Čechách.

Podobných památníků je na území spousty a spousty. Především připomínky obětí druhé světové války.

2.1.3. KŘÍŽ V POLI

Do obce Jílové u Držkova autorka vyrazila záměrně. Na mapě objevila kříž stojící na rozhraní vesnice Jílová a Vlastiboř. Žádný z výše zmíněných pomníků a křížů v mapě zanesen není, pouze tento do mapy zanesen je.

Tento kříž majestátně vyčnívá na okraji pole v mírném kopci. Byl postaven roku 1883 ke cti a chvále Boží. V té době jeho výstavbu financovala skupina dobrovolných ochotníků působících ve Vlastiboři. V té době se ovšem tato vesnička jmenovala Lastiboř.

Tento kříž má základnu, tedy podstavec, zhotovenou z černého mramoru a kříž z kovu. Je v dobrém technickém stavu a žádné opravy zde nejsou nutné. Nejsou zde zjevné známky pravidelné údržby tohoto kříže. Kříž je ale obyvateli navštěvován, soudě dle vysekané příjezdové cesty a hořící svíčky i přes to, že je tento kříž zanesen v mapách nebývá cílem turistů ani návštěvníků, neboť vesnice není situována na žádné důležité cestě ani poutním místě.

Objekt je velice dobře dostupný jak pro pěší turisty tak i pro ty kteří projíždí oblast automobilem.

2.1.4. KAPLIČKA NA ROZCESTÍ

Jak bylo již výše zmíněno mnohé kaple a kříže značí rozhraní cest. Nejinak tomu je i na rozcestí vesnic Tanvald, Železný Brod, Zásada a Návarov.

Tato kaplička svaté trojice byla vystavěna v polovině 19. Století na místě s opravdu jedinečným výhledem. O tuto kapličku pečovala fara v Držkově, dříve patřící k návarovskému panství.

Kaplička je opravena, má novou střechu a v nedávné době byla nabílena. Interiér kapličky je velice skromný. Uvnitř kaple je umístěna pamětní deska města Držkova.

Při druhé návštěvě Severních Čech se autorka zaměřila převážně na území v okolí Držkova. Tato cesta byla o mnoho přínosnější než cesta první. S pomocí autorčina příbuzného, který je do tématu již po několik let velice zapálen, vyhotovila mnoho zajímavých fotografií a objevila mnoho nového.

Autorka se dostává i k mnoha informacím, k nimž se dostanete pouze pokud danou oblast dlouhodobě pozorujete (v rádech let) a danému tématu věnujete mnoho svého volného času.

2.2. HORSKÁ KAMENICE

2.2.1. PANA MARIE BOZKOVSKÁ

Pana Marie Bozkovská – státní majetek

Zde jsem pomocí mapy objevila krásně usazenou sochu Panny Marie. Socha je situována mezi dvěma stromy a spolu s nimi tvoří překrásnou kompozici s výhledem do otevřené krajiny.

Socha je v dobrém technickém stavu. Na soše jsou nově zlacené části.

Jméno této sochy je odvozeno od nedaleké obce Bozkov. Tato vesnička je poutním místem a proto v jejím okolí nalézáme větší množství podobných soch. Toto území je známé kultem Panny Marie.

Většina sošek sloužila jako zastavení při poutní cestě do Bozkova.

2.3. JESENNÝ

V Jesenném se nalézá hned několik malých kapliček. Dvě se nacházejí na horní hranici obce na poli u posledních statků. Jsou umístěny zhruba 25 metrů od sebe, avšak dle jejich rozdílné architektury soudíme na odlišné datum jejich vystavění. Velice zvláštní je i rozdílnost jejich technického stavu.

2.3.1. OPRAVENÁ KAPLIČKA

Ač se nacházejí obě kapličky v těsné blízkosti, první z nich je ve velice dobrém technickém stavu a je zde zjevná nedávná oprava a natření vápnem.

2.3.2. STARÁ KAPLIČKA

Druhá je ve stavu zoufalém. Navíc druhý kříž, přes to že byl neodborně opraven, jeho zakrytí chátrá. Vnitřní křížek byl natřen výraznými barvami. Na první pohled byl tento zásah proveden neodborným způsobem.

2.3.3. NOVÁ KAPLIČKA

Na stejné cestě o 2,5 km dále září do dálky malá kaplička. Tato kaplička je postavena na místě staré kaple. Ta před několika lety úplně zchátrala a tak byla minulý rok 2007 na náklady města vystavěna kaple nová.

2.3.4. PÍSKOVCOVÝ KŘÍŽ

V samém centru vesničky Jesenný se nachází u silnice pískovcový kříž. Tento kříž je ve velice dobrém stavu.

2.3.5. KŘÍŽ UPROSTŘED LESA

Několik kilometru za Jesenným uprostřed lesa se nachází soukromý objekt, u jehož brány stojí krásně opravený a udržovaný kříž. O tento kříž se starají na vlastní náklady majitele podniku, jehož brány kříž střeží.

2.4. ROZTOKY U SEMIL

2.4.1. MARIÁNSKÝ SLOUP

V této vesničce snad na „samém konci světa“ stojí krásný Mariánský sloup. Na jeho vršku je vyobrazena Panna Marie.

Tento Mariánský sloup byl opraven na nákladz města.

Mariánský sloup je v dobrém technickém stavu, vytesán z pískovce, jak je v tomto kraji více či méně jistotou.

2.5. MALÁ SKÁLA

2.5.1. RELIÉFOVÝ KŘÍŽ TESANÝ DO SKÁLY

Zde je velmi netradiční kříž. Je vytesán u silnice naproti řece Jizeře, do pískovcové skály pod hradem Pantheonem.

Tento kříž byl vytvořen roku 1759 a je veden jako kulturní památka.

2.5.2. RELIÉFOVÝ KŘÍŽ

Další skalní reliéf se nachází při cestě do Prahy (ve směru Praha)

2.5.3. KAPLE SV. VAVŘINCE

V této obci se dále nalézá ekumenická kaple vystavěná šlechtou jako součást panství a zámku roku 1869. Tato kaple byla rekonstruována roku 1996. Tuto rozsáhlou rekonstrukci financoval společně obecní úřad Malá Skála a ministerstvo kultury ČR.

Kaple byla v dezolátním stavu. Její střecha byla prakticky úplně zničena a z původního inventáře kaple se nedochovalo vůbec nic.

Na rekonstrukci kaple se významně podílel rodák obce akademický malíř Josef Jíra. Ten věnoval jí veškerý svůj volný čas i finance. Na jeho popud byla rekonstrukce zahájena.

Před kapli byla umístěna socha Sv. Aloise. Ta byla nalezena na území obce a před kapli byla umístěna po její rekonstrukci v roce 1996.

Kaple je do dnes navštěvována mnoha známými osobnostmi a dokonce i Presidentem České republiky panem Václavem Klausem.

2.5.4. KŘÍŽEK

Dále zde nalézáme další kříž při odbočce na Frýdlant. Tento kříž má nově opravený a vyčištěný pískovcový podstavec. Zde zasáhli vandalové a tak je horní litinová část, tedy samotný kříž odcizen. Podstavec zůstal na místě a zatím se nejedná o jeho obnovení, či o vytvoření repliky kříže.

2.6. JIRKOV

2.6.1. BOŽÍ MUKA

V této obci se nalézají malá Boží muka. Mají typický čtyřhranný tvar jak je v Severních Čechách obvykle.

Tyto Boží muka jsou vyrobená také z pískovce. V nedávné době byla čištěna a proto nemají typickou černou barvu, ale jsou světlá a září do dálky.

Tyto boží muka jsou barokního typu z druhé poloviny 18. Století. Později byla Boží muka přetesaána do gotického typu. V horní části je prázdná nika. Tyto muka byla dvakrát obnovována obcí. Poprvé roku 1761 a podruhé roku 1868.

2.6.2. ZVONIČKA

Dále je v centrální části obce postavena zvonička. Tato zvonička byla vystavěna v blízkosti Božích muk roku 1837. V nedávné době byla opravena a uvedena do původního stavu. Vše na náklady obce.

2.7. DRŽKOV

2.7.1. U SVATÝHO JÁNA

Malá kaplička nad Držkovem. Nově natřena vápnem. Úpravy hradí město.

2.7.2. SOUKROMÝ KŘÍŽ

Postaven roku 1826 panem Petrem Šimůnkem, který nechal kříž zhotovit ku oslavě narození syna Františka.

Tento kříž není, památkově chráněn proto byl roku 1993 rozebrána a majiteli přenesen roku 1995 o několik metrů dále.

2.7.3. SOCHA ANDĚLA STRÁŽCE

Tato socha byla jednou z nejvýznamnějších Držkovských památek avšak byla odcizena neznámým pachatelem roku 2000. Dodnes nebyla socha nalezena. Veškeré naděje na objevení sochy, jsou patrně už ztracené.

O vytvoření repliky se zatím nejedná. Obyvatelé obce nesou tuto ztrátu opravdu těžce, ale zatím nevedou žádné dialogy o tom, jak hodlají naložit s prázdným podstavcem a jak budou postupovat dál.

Tato památka byla chráněná a vedená jako kulturní památka.

2.7.4. CENTRÁLNÍ HŘBITOVNÍ KŘÍŽ

Tento kříž byl velmi vážně poškozen. Jeho podstavec byl v dezolátním stavu a samotný pískovcový kříž byl v půli zlomen. Církev neměla finance na obnovu hřbitova, a proto byl tento hřbitov a jeho správa převeden z církve na obec. A však ani obec, spíše nechtěla mít, nežli neměla, peníze na obnovu.

Tuto obnovu uhradil pan Pravoně Pierre Prouska, podnikatel žijící ve Francii. Ten zainventoval v první fázi 150.000 Kč. Město nebylo ochotno dodat ani zbývajících potřebných 30.000 Kč, proto zažádalo pana Prouska o další finanční částku.

K této investici ho vedla osobní pieta a fakt, že jeho otec byl rodákem obce Držkov.

Mezi léty 2005 – 2006 byl kříž zrekonstruován přibližně za 180 000 Kč.

2.8. ZÁSADA

2.8.1. SV. JAN NEPOMUCKÝ

Socha je umístěna v centrální části obce. Její technický stav se jeví velice dobře. Socha byla naposledy opravována kolem roku 1990 na náklady místních obyvatel. Socha byla dříve velice poškozena a neodborně opravena.

Rok vytvoření sochy bylo 1823. Vytesal ji semilský sochař Jan Prokop.

2.9. ŽELEZNÝ BROD

2.9.1. ZVONICE

Minulý rok na jaře byla tato zvonice zničena požárem. Tento požár byl s největší pravděpodobností založen úmyslně. V posledních letech lehlo v oblasti Jablonecka popelem několik dřevěných staveb, seníků či stodol. Pachatel nebyl

nikdy usvědčen i přes fakt, že jeho totožnost je veřejně známá. Nebyly shromážděny potřebné důkazy.

Při požáru byl zničen i velmi starý zvon z roku 1460. Měděná slitina nevydržela velký žár a zvon se roztavil. Samotná dřevěná zvonice byla postavena v 18. století.

Před několika lety shořela i část inventáře místního kostela. Tato „nehoda“ je však nejasná. Po požáru ze soch nezbyly žádné části. Někteří občané zabývající se soukromě touto problematikou se domnívají, že takto dokonalé shoření je prakticky nemožné.

V nynější době probíhají v Železném Brodě dvě veřejné sbírky. Ta první na novou zvonici a druhá sbírka je účelově směřována na nový zvon, ten nemůže být vyroben jako replika. Město se rozhodlo nechat vyhotovit na repliku původního zvonu nápis, že tento zvon bylo možno pořídit díky občanům města Železný Brod. Tento záměr nebyl podpořen a povolen památkovým úřadem. Proto město rozhodlo o zhotovení zvonu odlišného od původního a uskuteční tak svůj záměr s děkovnou rytinou občanům města.

V příloze byli z praktických důvodů uvedeny i dvě fotografie zachycující zvonici před jejím zničením.

2.9.2. SMÍRČÍ KŘÍŽ

Smírčí kříž je umístěn v areálu Železnobrodského kostela. Byl sem přenesen z jiného místa v Železném Brodě.

2.9.3. TŘI SOCHY NA STARÉM BĚLIŠTI

Všechny tyto sochy byly přeneseny z různých míst Železného Brodu. A to hned ze dvou důvodů. Prvním důvodem byla demolice staré zástavby a postup té nové. Druhým důvodem pro přesun těchto soch bylo zajištění jejich bezpečnosti.

Mluvíme zde o soše Sv. Jana Křtitele, Sv. Jana Nepomuckého a Sv. Floriána. První zmíněná socha dříve sloužila jako poslední zastavení při cestě na popraviště. Historie této sochy je velice bohatá. Byla vytesána roku 1770 a poté dvakrát opravená. První rekonstrukce proběhla roku 1870 a druhá roku 1982, kdy byla převezena na nynější stanoviště.

Další dvě výše zmíněné sochy stály od svého vzniku pospolu, dříve v Jirchářské ulici. První z nich pochází z 18. a druhá pravděpodobně z 19. století.

Nyní jsou sochy umístěny ve staré památkové části města na předzahrádce Národopisného muzea na Bělišti.

2.10. BOZKOV

2.10.1. KŘÍŽ

V bozkovské zatáčce září nově opravený kříž. Postavený okolo let 1870 – 1880. I realizace tohoto kříže byla financována soukromou osobou a to dětmi jako uznání a projev úcty pro svého otce.

2.10.2. KŘÍŽ

Další velmi zajímavý kříž najdeme v přímo v Bozkově u vstupu do Bozkovských jeskyň. Tento kříž je zhotoven ze žlutého a červeného pískovce. Také on byl v nedávné době opraven, pravděpodobně v horizontu posledních tří let.

2.10.3. KŘÍŽ

Nedaleko za Bozkovem je velice zajímavý kříž. Svým typem je v této práci první. Jedná se o kříž s kolorovaným podstavcem. Na každé straně podstavce je jiné vyobrazení.

Rozpoznáváme zde Pannu Marii Bozkovskou, Sv. Jana Nepomuckého, Svatou rodinu a Sv. Floriána.

Objekt se stal terčem zlodějů. I zde musím konstatovat, že samotný litinový kříž chybí.

Další zastávkou při terénních výzkumech vztahujících se k této práci se stala vesnička Líšný.

2.11. LÍŠNÝ

2.11.1. KŘÍŽ

Zde u vlakové zastávky autorka objevila další kolorovaný podstavec s křížem pocházející z roku 1770.

Tato kolorace je jemně odlišná od předchozí. Barvy nejsou tolik intenzivní a ostré. Zde působí barvy více přirozeně. Mluvíme zde opět o tradičním materiálu podstavce, tedy o pískovci.

2.12. LOUŽNICE

2.12.1. ZVONIČKA

Zde se nachází překrásná nově opravená zvonička na vršku a pod ní malý křížek.

2.12.2. KŘÍŽEK

Tento křížek je zhotoven opět kombinací pískovcového podstavce a litinového vrchního kříže. Oba tyto objekty stojí na dříve soukromém pozemku. V roce 2005 město pozemek dostalo od původního majitele darem a obě drobné památky na vlastní náklady roku 2007 zrekonstruovalo.

III. Diskuze

Období roku 2000 a 2001 bylo pro Jablonecko a jeho památky velice smutnými léty. Většina soch vedených jako kulturní památky i těch ostatních bylo odcizeno neznámými pachateli a žádné z nich se dodnes nenašly. Počty odcizených soch se pohybují v řádech desítek.

V některých případech proběhlo odcizení sochy, někdy jejich části a jindy zmizela celá velká, těžká a mohutná sousoší.

Zloděje neodradil ani fakt, že většina odcizených soch se nacházela na veřejně velmi frekventovaných místech.

Krádeže probíhaly v noci a nebyly nikým zpozorovány, ani sousedy z blízkého okolí.

Několik soch z celého okresu se podařilo zachránit tím, že byly přeneseny z míst, kde byly původně vystavěny. Jejich útočištěm se většinou staly místní kostely. Tak se z exteriérových památek staly památky interiérové.

Dalším smutným fenoménem pozorovaným na území Jablonecka v posledních letech je zakládání požárů. Ve většině případů postihl ničivý živel soukromé stodoly apod., nakonec však nezůstaly uchráněny ani dřevěné církevní objekty. Viz dřevěná zvonice v Železném Brodě či inventář místního kostela.

Všechny objekty uvedeny ve výzkumné části této práce jsou dobře dostupné, nachází se na jedné trase, kterou je možno absolvovat jak na kole, tak pěšky i autem.

V příloze č.1 autorka prezentuje mapu zkoumané oblasti. Zde byla vyznačena navštívená a prezentovaná místa a objekty.

3. ZÁVĚR K TERÉNNÍM VÝZKUMŮM

Na počátku části nazvané terénní výzkum autorka blížeji specifikovala dva cíle, kterých chtěla zpracováním této bakalářské práce dosáhnout. Tyto dva cíle spolu úzce souvisejí a jsou propojeny. Podaří-li se vytvořit ucelený seznam Drobných církevních objektů v oblasti Českého Ráje, můžeme očekávat zvýšený zájem o ně. Aby byl vytvořen opravdu ucelený seznam Drobných církevních objektů, to přesahuje časové možnosti autora v rámci rozsahu bakalářské práce. I tak byl seznam obohacen o množství dostupných informací o každém jednotlivém objektu. Autorka se pokouší o co největší komplexnost informací a u většiny popsanych objektů byla tato podmínka splněna. U mnoha sepsaných položek uvádí kontexty historické, ekonomické i technické.

V přílohách autorka uvedla mapu oblasti, dle které se mohou turisté a případní zájemci orientovat. Dále v přílohách uvádí fotodokumentaci objektů a návrh trasy se zmíněnými zajímavostmi, které je možno na této cestě vidět a navštívit. Tímto bodem byla splněna i část přímé prezentace Českého Ráje.

9. ZÁVĚR

Bakalářská práce pojednává o tématu Drobných církevních staveb – jako součásti kulturní krajiny Liberecka. V této práci se autorka zaměřila především na historii, důvod vzniku drobných církevních památek a jejich kulturní souvislost s krajinou. Soustředila se ale i na současný stav, motivy obnovy památek a jejich financování.

Cílem této bakalářské práce je prezentovat oblast Liberecka, především region Frýdštejnsko a jeho nejbližší okolí i z jiné stránky než z té, pro kterou je dnes nejvíce navštěvován. Proto autorka vytvoří jaký si přehled nejzajímavějších drobných památek na území a pokouší se o jeho přiblížení z nové perspektivy.

Chceme-li správně pochopit tuto bakalářskou práci, je nutné definovat pojem Drobné církevní památky a další související, mezi které patří i vymezení a seznámení čtenářů práce s různými druhy církevních památek, pro úplnost nejen těch které se na mapovaném území vyskytují.

V souvislosti s četností a výskytem nemohly být v této práci představeny všechny objekty vyskytující se na území Liberecka. Výběr objektů byl proveden podle jejich zajímavosti. Ve specifikované oblasti regionu Frýdštejnsko zmiňuje tato práce převážnou většinu drobných církevních objektů. O těchto objektech byly shromážděny a koncentrovány veškeré dostupné informace ze všech dostupných jak literárních a písemných pramenů tak i z vyprávění místních pamětníků či kronikářů. Tyto informace se staly základní kostrou pro celou tuto práci.

Závěr práce je koncipován jako seznam s fotografiemi a informacemi o jednotlivých objektech.

Nejpodstatnějším výstupem této práce je samozřejmě shrnutí všestranných informací o Liberecké krajině a její kultuře.

V případě, že se najde někdo, kdo v budoucnu použije jakoukoliv informaci z této bakalářské práce či zde najde data, po níž se shání, pak tato práce plně posloužila svému účelu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Kámen v rukodělné výrobě Českého Venkova – Zdenek Hanzl a kol.; nakladatelství Lidové noviny, 2003 (ISBN 80-7106-536-6)
- Kamenné kříže Čech a Moravy – Kolektiv autorů; nakladatelství Argo, 1997 (ISBN 80-7203-157-0)
- Památky Jablonecka – Josef Scheybal, Bedřich Beneš, Jana Scheybalová; nakladatelství Liberecké tiskárny N.P., Liberec, 1969 (OLA001 4554.515)
- Příběh drobných památek – Tomáš Hájek a Irena Bukačová; edice Krajina domova; 2001 (ISBN 80-9009003-9-7)
- Umění lidových tesařů, kameníků a sochařů v severních Čechách – Josef V. Scheybal, Jana Scheybalová; nakladatelství Ústí nad Labem, 1985 (ISBN 45-010-82)
- Zákon České Národní Rady o státní památkové péči (ČNR č. 425/1990 Sb.)

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH STRÁNEK

- http://cs.wikipedia.org/wiki/Bo%C5%BE%C3%AD_muka
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kapellen>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Zvoni%C4%8Dka>
- <http://mesta.turistik.cz/mala-skala.htm>
- <http://www.ceskyraj.tourism.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=113902>
- http://www.drzkov.cz/historie_drzkov.htm
- <http://www.jhp.wz.cz/jhpap.html>
- <http://www.kaplicky.com/oblasti/jablonec.htm>
- <http://www.npu.cz/pp/dokum/legisl/pamzak/>
- <http://www.zeleznybrod.cz/turista/pamatky/>

PŘÍLOHY

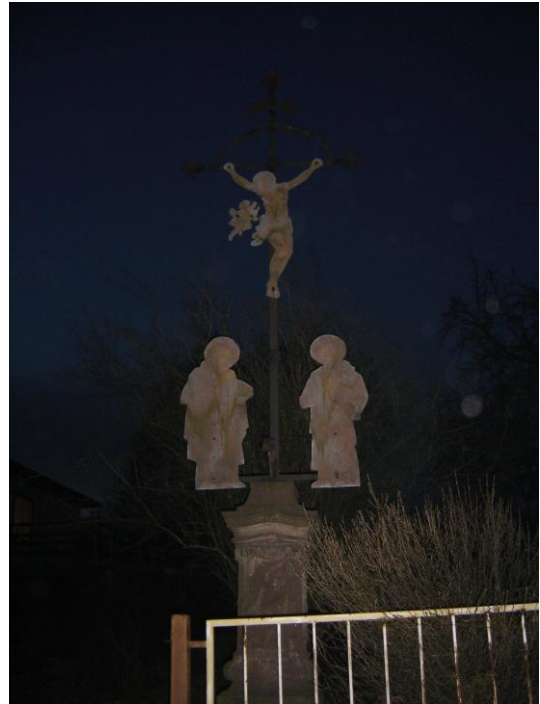
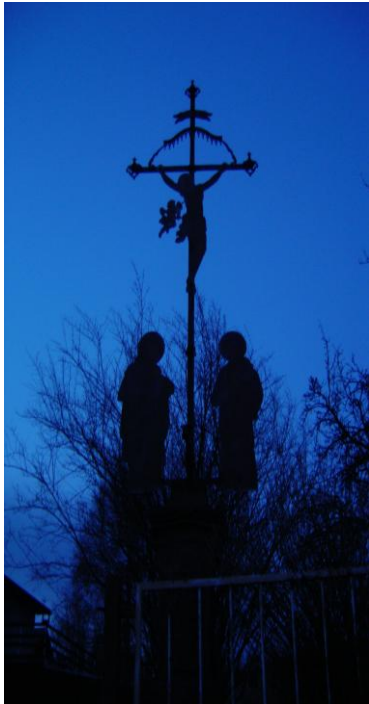
2.1. Jílové u Držkova



2.1.1.a.



2.1.2.



2.1.1.

Jílové - Vlastoboř



2.1.3.

Rozcestí Držkov – Jílové



2.1.4.

2.2. Horská kamenice



2.2.1.

2.3. Jesenný



2.3.1.



2.3.2.



2.3.3.



2.3.4.



2.3.5.

2.4. Roztoky u Semil



2.4.1.

2.5. Malá skála



2.5.1.



2.5.2.



2.5.3.



2.5.4.

2.6. Jirkov



2.6.1.



2.6.2.

2.7. Držkov



2.7.1.



2.7.2.



2.7.3.



2.7.4.

2.8. Zásada



2.8.1.

2.9. Železný Brod



2.9.1.



2.9.2.



2.9.3.

2.10. Bozkov



2.10.1.



2.10.2.



2.10.3.

2.11. Líšný



2.11.1.

2.12. Loužnice



2.12.1.



2.12.2.

NÁVRH TRASY

Většina zmiňovaných měst leží na jedné z mnoha značených turistických cest a tak zůstává rozhodnutí na návštěvnicích.

Autorka by ráda doporučila jednu trasu, která zahrnuje všechny zmíněné obce.

Počátek této trasy byl stanoven do Železného Brodu. Je to město velice zajímavé a na historii a architekturu velmi bohaté. Nalézají se zde starobylé domy s doškovými či břidlicovými střechami, starý mlýn a mnoho dalších zajímavostí.

Nejlepší variantou je pokračovat ze Železného Brodu do Horské Kamenice a dále do Bozkova, kde je možno navštívit místní Bozkovské jeskyně. Tyto jeskyně jsou otevřeny celoročně, pouze otevírací doba se liší podle ročního období, turistické sezóny a dní v týdnu. Další zastávkou jsou vesničky Jesenný a Zásada.

Při této trase si může návštěvník prohlédnout Návarov, kde se nachází návarovský zámek na jehož nádvoří byla přestěhována socha Sv. Jana Nepomuckého. Zmíněné nádvoří je naneštěstí nyní znepřístupněno.

Další zajímavostí v této obci je sousoší Nejsvětější trojice znázorňující Boha Otce, Syna a Ducha svatého.

Socha Syna byla v roce 2001 odcizena a poté byly i sochy Boha Otce a Ducha svatého přemístěny do místního kostela.

Sousoší je výrobkem z dílny Jana Suchardy, zmíněného v části literární rešerše.

Vznik sousoší je datován roku 1836. Roku 1886 byla provedena rekonstrukce.

Vlastiboř, Jílové u Držkova, Loužnice, Jirkov, zpět do Železného Brodu, kterým návštěvník pouze projede a následuje Líšný a Malá Skála.

V obci Malá Skála bude opět doporučena delší zastávka s ohledem na četnost různých zajímavostí a pamětihodností. Mimo výše zmíněné objekty se v této malé vesničce nalézají i vyhlídka situovaná přímo nad řekou Jizerou na vysoké skále. Pokud se návštěvník rozhodne podstoupit výstup lesem na vyhlídku, stejná velice příjemná a dobře přístupná cesta ho zavede k Pantheonu. Pantheon je skalní zámeček postavený nad samotným městečkem. I z tohoto zámečku je nádherný výhled do okolí. Zámeček je v nedávné době opravený. Bohužel však pro návštěvníky otevřený po velice krátké období od května do konce srpna, pouze v určité dny.

Cestou z Pantheonu je velice zajímavá zastávka u kaple (viz příloha č. 2.5.3.). Tabulka umístěná na kapli odkáže návštěvníka a případného zájemce do domu č. 22, kde mu paní průvodkyně poskytne veškeré informace nejen o kapli ale i o ostatních zajímavostech jako je Panský hřbitůvek, zámek či historie města. Možná je i prohlídka vnitřního interiéru kaple, po domluvě s paní průvodkyní, která je ochotna vykonat prohlídku prakticky kdykoliv.

V obci Malá Skála se nachází i kemp a tak je zde možno přespát a podniknout i další výlety například do nedalekých -Suchých skal. I díky tomuto kempu je vesnice velice dobře občansky vybavena a je zde mnoho dalších zajímavých příležitostí k vyžití.

Konečná podoba trasy ovšem nemůže být autorem přesně stanovena protože je ovlivněna mnoha dalšími faktory, jako například odkud návštěvník přijíždí či na které konkrétní zajímavosti se orientuje.